

MASZYNY ROLNICZE

CZASOPISMO MIESIĘCZNE,
ORGAN GRUPY WYTWÓRNI MASZYN ; NARZĘDZI ROLNICZYCH
POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

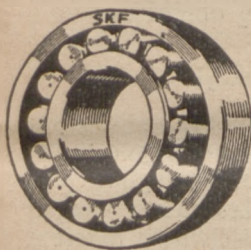
Nr. 2 (28)

Warszawa, 28 lutego 1927 roku.

Rok IV.

Redakcja i administracja: Warszawa, Krak.-Przedm. 5 m. 4, tel. 222-44. Adres telegr.: Metalowcy — Warszawa.

TREŚĆ NUMERU: W sprawie reorganizacji przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych. *Inż. W. K. Wierzejski.* — Uwagi o racjonalizacji produkcji maszyn rolniczych. *K. R.* (ciąg dalszy). — Statuty spółek używalności maszyn rolniczych. *Inż. M. Soltan.* — Co mówią o obecnym sezonie na maszyny i narzędzia rolnicze. — Przegląd prasy *W. B.* — Komunikaty. — Z czasopism. — Ogłoszenia.

SKF

SZWEDZKIE ŁOŻYSKA KULKOWE I ROLKOWE
CAŁKOWITE URZĄDZENIA PĘDZIANE.

SKŁADY:

Warszawa, Trębacka M 10, róg Wierzbowej,
telefon 12-15

w Poznaniu (fil.) w Katowicach

Gwarna 20

• Bielsku	• Lwowie
• Łodzi	• Krakowie
• Kaliszu	• Radomiu
• Lublinie	• Białymstoku
• Wilnie	• Toruniu

ZAKŁADY BUDOWY MŁYNÓW J. WĘGRZYN i F. VOSTRAK

INŻYNIEROWIE

Warszawa-Praga, Olszowa 14 (przy moście Kierbedzia)

BUDOWA MŁYNÓW. MASZYNY MŁYŃSKIE

GENERALNE PRZEDSTAWICIELSTWO:

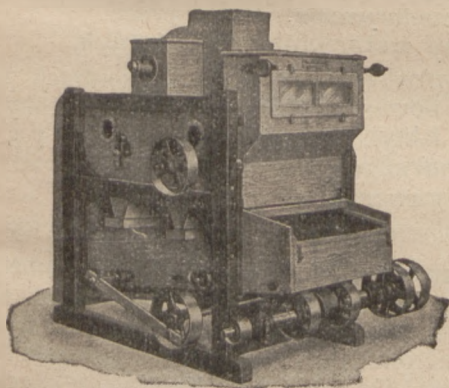
Tow. Akc. „MŁYNOTWÓRNI”; Fabryki **PH. NEBRICH**
Trieurów

W ROGOŹNIE

W PRADZE CZESKIEJ

Adres telegraficzny:

„MŁYNOBUDOWA, WARSZAWA”. TELEFONY 49 i 67-99.

W sprawie reorganizacji przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych.

Program gospodarczy a przemysł maszyn i narzędzi rolniczych.

Podjęcie na szeroką skalę akcji reorganizacji przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych wymaga uzasadnienia z punktu widzenia programu gospodarczego Polski, t. j. przede wszystkim udowodnienia, że przemysł ten znajduje się na linii naturalnych gospodarczych tendencji rozwojowych kraju oraz niezbędności jego dla gospodarki narodowej jako całości.

Racje gospodarcze, które przemawiają nie tylko za celowością, ale wprost za niezbędnością reorganizacji z punktu widzenia programu gospodarczego, można sformułować w poniższych postulatach:

podstawowa i doniosła rola przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych w intensyfikacji gospodarki rolnej;

oparcie produkcji na surowcach krajowych (drzewo, żelazo);

najwyższy stopień uszlachetnienia przeróbki (maszyny i narzędzia rolnicze są ostatecznym produktem fabrykacji);

żywoćność tej gałęzi przemysłu (przetrawanie pomimo ostrego przesilenia gospodarczego);

zdolność eksportowa (daty przedwojennego wywozu z Kongresówki do Cesarstwa).

Najwyższy nacisk należy położyć na żywoćność przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych. Miarą żywoćności tej gałęzi przemysłu jest to, że pomimo najostrejszego kryzysu finansowego, jaki w ciągu szeregu lat przeżywał kraj, pomimo utraty naturalnego rynku eksportowego, jakim było imperjum rosyjskie, pomimo zupełnego braku pomocy dla tej gałęzi przemysłu ze strony czynników rządowych, pomimo kompletnego braku zainteresowania ze strony kapitału bankowego, pomimo wreszcie kompletnego rozbitcia na szereg, przeważnie drobnych, pod względem technicznym i organizacyjnym uwsteczniionych warsztatów, przetrwał on ostre przesilenie gospodarcze, jakie przeżywał kraj. Przyczyna żywoćności tkwi w tem, że polski przemysł maszyn i narzędzi rolniczych nie jest sztucznym płodem, nie powstał w drodze sprzyjających chwilowych konjunktur, lub też w drodze wydatnego poparcia ze strony państwa, lecz, odwrotnie, pomimo kompletnego braku zainteresowania ze strony rządów zaborczych, wykwił on samorzutnie z podłoża gospodarczego kraju.

Wielkość, charakter, zakres produkcji.

Według statystyki Grupy wytwórni maszyn i narzędzi rolniczych, przytoczonej w „Sprawozdaniu ze zjazdów fabrykantów maszyn i narzędzi rolniczych w Poznaniu dn. 5, 6 i 7 grudnia 1920 r.”, przemysł maszyn i narzędzi rolniczych przedstawiał się w następujących cyfrach. Ogólna ilość wytwórni (za wyjątkiem Śląska i Kresów Wschodnich) wynosi: Kongresówka—93, Wielkopolska—52, Pomorze—29 i Małopolska—18, razem 196; przeciętna ilość robotników przy normalnym zatrudnieniu—22,000; ogólna suma siły motorów—8,000 HP. Wielkość produkcji przy normalnym zatrudnieniu można przyjąć w wysokości 110,000,000 kg. w wartości 110,000,000 zł.

W stosunku do ilości zatrudnionych robotników, fabryki maszyn i narzędzi rolniczych można podzielić na następujące grupy: powyżej 500 robotników—4%, fabryk, od 251 do 500 robotników—8%, od 101 do 250 robotników—6,6%, od 51 do 100 robotników—32,7%, poniżej 50 robotników—48,7%. Liczby powyższe wykazują dobitnie, że większość fabryk są to przeważnie drobne fabryczki, często wprost warsztaty remontowe, mające za główne zadanie remont maszyn i narzędzi. Powyższa statystyka nie uchwyciła jednak olbrzymiej ilości jeszcze drobniejszych warsztatów, zatrudniających od kilku do kilkunastu robotników, przeważnie chłopców, które gęstą siecią obsiadły cały teren Państwa; mniejsze miasteczka i nawet większe wsie liczą czasem po kilka takich warsztatów. Prócz tego dotychczas w produkcji maszyn rolniczych aktywną rolę odgrywa kowal wiejski; można z całą pewnością twierdzić, że przeważna większość ludności chłopskiej orze t. zw. pługiem kowalskim.

Zakres produkcji obejmuje całokształt potrzeb rolnictwa w dziedzinie maszyn i narzędzi rolniczych, za wyjątkiem maszyn żniwnych i wirówek do mleka. Jednak całość przemysłu charakteryzuje brak specjalizacji. Przeciętnie fabryka produkuje wszystkie maszyny i narzędzia, potrzebne włościanstwu, oraz prowadzi jednocześnie remont, jak również dorywcze roboty z zakresu odlewnictwa i mechanicznej obróbki.

Uporządkowanie produkcji.

Powyższy stan i charakter produkcji, ze względu na wagę przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych w całokształcie gospodarki narodowej, bezwzględnie wymaga uporządkowania w myśl nowoczesnych wymagań techniki i organizacji przemysłu, w przeciwnym bowiem razie, pomimo żywoćności tej gałęzi przemysłu, grozi jej wegetacja. Reorganizacja jednak winna odbywać się nie w drodze sporadycznych wysiłków i dorywczych eksperymentów, ale na podstawie konsekwentnie prześlądanego planu.

Plan reorganizacji pod względem technicznym, handlowym i finansowym można ująć w następujących punktach:

technika	{	a) <i>koncentracja,</i>
b) <i>specjalizacja,</i>
c) <i>masowość,</i>
d) <i>standaryzacja,</i>
e) <i>sieć warsztatów remontowych,</i>
handel	{	f) <i>centralizacja zakupów</i> (koncentracja pionowa: eksploatacja terenów leśnych, fabryki towaru śrubowego i t. p.),
g) <i>centralizacja sprzedaży,</i>
h) <i>organizacja eksportu,</i>
finanse	{	i) <i>oparcie o mocny koncern finansowy.</i>

Należy specjalnie podnieść doniosłość momentu racjonalizacji produkcji pod względem finansowym. Dla konsekwentnego przeprowadzenia sanacji przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych niezbędnym jest powołanie pod egidą Banku Gospodarstwa Krajowego specjalnego konsorcjum bankowego z banków, zainteresowanych w tej gałęzi przemysłu.

Dla całkowitego przeprowadzenia planu reorganizacji przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych niezbędna jest przede wszystkim koncentracja głównych obiektów fabrycznych. Tylko powiązanie w jedną całość głównych obiektów stwarza mocne podstawy dla realizacji przytoczonego wyżej planu.

Można przyjąć, że średnio normalna zdolność produkcyjna fabryk o zdolności do ekspansji handlowej wynosi ca 35,000,000 kg. ($\frac{1}{3}$ ogólnej produkcji). Wobec tego, że elementarne uporządkowanie produkcji w drodze przeprowadzenia prowizorycznej specjalizacji da możliwość znacznego podniesienia wydajności warsztatów, można przyjąć zdolność produkcyjną koncernu, któryby objął ca 20 fabryk, w wysokości 40,000,000 kg., co przy cenie za 1 kg. netto zł. 1 — odpowiada 40,000,000 zł.

Sprawa eksportu.

Rozpoczęcie akcji zwiększenia wydajności warsztatów fabrycznych wymaga równoległej akcji w kierunku rozszerzenia rynków zbytu. Nawet przy obecnym niepełnym stopniu zatrudnienia przemysł maszyn i narzędzi rolniczych odczuwa brak zapewnionego zbytu produkcji. Nadzieje na możliwość w krótkim przeciągu czasu znacznego powiększenia pojemności rynku wewnętrznego są złudne. Stan reformy rolnej, brak środków obrotowych w rolnictwie, brak i drożyzna kredytu — wszystkie te czynniki razem wzięte działają raczej w kierunku odwrotnym. W związku z tem, przy reorganizacji przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych, sprawa eksportu zajmuje jedno z naczelných miejsc.

„Bilans handlowy Królestwa Polskiego“, opracowany pod kierunkiem Henryka Tenenbauma (wydany w 1916 r.), podaje następujące dane produkcji oraz wywozu i przywozu maszyn i narzędzi rolniczych w Kongresówce:

Powyższe daty przytaczam dla ścisłości, ale grzeszą one zbytnią niedokładnością. Dane powyższe sama redakcja bilansu uznaje za zbyt niskie i ostatecznie przyjmuje, że wytwórczość maszyn rolniczych w Kongresówce wynosiła średnio 6,000,000 rb. złotych. Jeśli uwzględnić ilościowy stosunek fabryk: ogółem w Polsce 196 i w Kongresówce 93, to na tej podstawie przedwojenna wartość produkcji na ziemiach polskich wynosiła ca 12,600,000 rb. zł., co przy kursie 1 rb. zł. = 4,5 zł. stanowi ca 56,700,000 zł. Wobec tego, że statystyka „Bilansu“ nie obejmuje produkcji niezmiernie licznych drobnych zakładów, odpowiada ta liczba przyjętej poprzednio ogólnej zdolności produkcyjnej 110,000,000 zł. Druga tablica wykazuje niezbitnie wybitnie czynny charakter bilansu handlowego przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych oraz stały wzrost przewyżki wywozu nad przywozem.

Broszura Inż. T. Leczewicza „Fabryki Maszyn i Narzędzi Rolniczych w Polsce“, wydana w 1922 r. przez Związek Zawodowy Fabrykantów i Sprzedawców Maszyn i Narzędzi Rolniczych w rubryce: „Jaki % produkcji stanowi eksport przedwojenny“, podaje następujące daty:

„J. Zawadzki i S-ka“	20%
„W. Moritz“	65%
„Kraj“	10%
„H. Cegielski“	15%
„M. Wolski i S-ka“	70%
„Suchedniów“	60%
„Ostrówek“	60%
„H. Mühsam“	75%
Średnio	49%

W związku z powyższem można przyjąć, że koncern 19 fabryk musiałby wyeksportować ca 50% swej zdolności produkcyjnej, t. j. 20,000,000 zł.

Wytwórczość maszyn rolniczych.

NAZWA TOWARU	1910 r.			1911 r.			1912 r.		
	tys. pud.	tys. sztuk	tys. rb.	tys. pud.	tys. sztuk	tys. rb.	tys. pud.	tys. sztuk	tys. rb.
Pługi	120,8	0,3	—	148,8	0,2	—	165,1	0,2	—
Brony	0,9	0,2	—	0,6	0,2	—	0,9	0,2	—
Bukowniki	—	—	5,2	—	—	5,5	—	—	4,9
Młocarnie ręczne i konne	84,0	2,0	—	128,3	2,2	—	135,8	—	2,4
Młynki i sortowniki	3,9	0,3	0,3	3,7	1,3	0,4	3,5	1,3	0,3
Kieraty	143,3	3,8	8,9	171,4	4,3	9,0	191,1	5,3	8,1
Grabiarki konne	—	—	—	—	0,004	—	—	0,3	—
Sieczkarnie	53,9	12,2	4,2	74,9	14,0	4,4	85,9	15,0	4,0
Elewatory i przetrząsacze	6,4	0,007	—	7,0	—	—	7,8	—	—
Części zapasowe	40,5	—	41,6	52,8	—	53,6	56,3	—	62,5
Maszyny młeczarskie	—	—	—	0,6	—	—	0,6	—	—
	453,7			588,1			647,3		

Bilans handlowy z Cesarstwem

(w tys. pudów).

R o k	Wywóz	Przywóz	Przewyżka wywozu nad przywozem
1899	301,0	19,0	282,0
1900	292,0	30,0	262,0
1901	243,0	92,0	131,0
1909	671,2	120,8	550,4
1910	797,6	154,0	643,6
1911	1009,9	159,0	850,0
1912	1224,7	391,0	833,0

Naturalny rynek eksportowy dla przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych, ziemie wchodzące w skład Z. S. S. R., na razie jest ze względów politycznych szczerze zamknięty i coraz bardziej opanowywany przez Niemców i Czechosłowację. Również ze względów politycznych jest jeszcze szczerze zamknięty rynek Litwy; pojemność tego rynku jest nieznaczna, ale pod względem gospodarczym stanowi on wprost integralną część polskiego organizmu gospodarczego. Nie zanedbując naturalnej ekspansji na wschód, przemysł maszyn i narzędzi rolniczych musi sobie stworzyć nowe rynki zbytu, któreby zamieniły niedostępny obecnie rynek Z. S. S. R. Przy obecnych koniunkturach poli-

tycznych i gospodarczych, naturalnym terenem polskich ekspansji są kraje bałtyckie (Łotwa i Estonia), kraje bałkańskie (Rumunja, Bułgaria, Jugosławja i Grecja) oraz Turcja.

Zagadnienie eksportu jest przede wszystkim zagadnieniem finansowym. Od przemysłu można i należy wymagać, aby jakością swej produkcji i poziomem cen stanął na wysokości wymagań rynku międzynarodowego, chociażby kosztem odpowiednich ofiar, niezbędnych przy zdobywaniu nowych placówek w odmiennych niż dotychczasowe warunkach, ale nie można od niego wymagać sfinansowania akcji eksportu, bo to przewyższa jego siły. Finansowanie eksportu jest zadaniem bankowości polskiej.

W sprawie importu maszyn i narzędzi rolniczych.

Według dat Głównego Urzędu Statystycznego, podanych w wydawnictwie „Handel Zagraniczny Rzeczypospolitej Polskiej” w 1925 r. import maszyn i narzędzi rolniczych wynosił zł. 11,661,000.— pozycje tego importu można podzielić na trzy kategorie: 1) maszyny, narzędzia i sprzęty, nieprodukowane w kraju; 2) wymagające długoterminowego kredytu przy sprzedaży, którego przemysł krajowy udzielić nie może; 3) import tradycyjny, obejmujący maszyny i narzędzia produkowane w kraju, ale sprowadzane do Małopolski i ziem b. zaboru pruskiego z Niemiec i Czechosłowacji z powodu konserwatyizmu rolnika.

Najważniejsza grupa I-szej kategorii obejmuje: pługi parowe, traktory i t. p. — 1,161,000 zł., maszyny żniwne — 1,920,000 zł., kosy i sierpy — 1,515,000 zł., siewniki kombinowane — 203,000 zł., tryjery — 252,000 zł. Do grupy II-ej należą przede wszystkim lokomobile parowe przewoźne — 250,000 zł. Niezmiernie poważny odsetek stanowią jednak pozycje III-ej kategorii.

Otóż zadaniem koncernu byłoby: zorganizowanie produkcji maszyn nieprodukowanych w kraju, przede wszystkim maszyn żniwnych i wirówek do mleka; podniesienie poziomu produkcji artykułów, w których przemysł polski nie dorównywa zagranicy, przede wszystkim garnitury parowe i traktory, oraz udzielanie rolnictwu długoterminowych kredytów dla umożliwienia nabywania drogich maszyn i dla wyparcia im-

portu zagranicznego z Małopolski i ziem b. zaboru pruskiego.

Zaznaczyć należy, że zorganizowanie nowych działów produkcji nie wymagałoby wcale budowy nowych fabryk w tym celu winny być wykorzystane egzystujące objekty fabryczne, po przeprowadzeniu niezbędnych dopełniających inwestycji.

Drogi realizacji.

Powołanie do życia koncernu w nakreślonych wyżej rozmiarach, na gruncie równoczesnego porozumienia zainteresowanych fabryk, ze względu na specyficzny charakter stosunków, jaki się wytworzy w przemyśle maszyn i narzędzi rolniczych, jest niemożliwe. Dowodem prawdziwości powyższego twierdzenia jest zmuśna droga powstania egzystujących mniejszych koncernów „Zjednoczenie”, „Unja” i „Potęga”, cały szereg niedoszłych do skutku fuzji, oraz przebieg konferencji w tej sprawie, która odbyła się z inicjatywy Banku Gospodarstwa Krajowego.

Jednocześnie konieczność reorganizacji tej gałęzi przemysłu dla: *oparcia produkcji na zasadach masowości, specjalizacji i standaryzacji z zupełnym usunięciem dotychczasowego jej nawpół rzemieślniczego charakteru, z zastosowaniem nowoczesnych metod organizacji pracy; zorganizowania produkcji maszyn, dotychczas nieprodukowanych w kraju; zcentralizowania akcji zakupu i sprzedaży, z całkowitem usunięciem dzięki konkurencji, kramikarstwa i dorywczości, oraz zapewnienia mocnych podstaw finansowych* — jest nie do pomyślenia bez przeprowadzenia koncentracji. Prócz tego fakt powstania wzmiankowanych wyżej koncernów oraz stałe pertraktacje o fuzji pozostałych fabryk, są najlepszym dowodem żywotności sprawy oraz konieczności znalezienia drogi realizacji.

Realna droga powołania do życia wielkiego koncernu fabryk maszyn i narzędzi rolniczych, prowadzi przez stopniowe fuzjonowanie fabryk. O ile jednocześnie porozumienie wszystkich zainteresowanych fabryk jest niemożliwe, o tyle fuzjonowanie etapami w stosunkowo szybkim czasie i w drodze stopniowych wysiłków finansowych, prowadzi do urzeczywistnienia zamierzonej akcji.

Inż. W. K. Wierzejski.

Uwagi o racjonalizacji produkcji maszyn rolniczych.

(Ciąg dalszy).

Wskazany w poprzednim numerze „Maszyn Rolniczych” sposób racjonalizacji produkcji maszyn i narzędzi rolniczych drogą ulepszenia sposobów produkcji i zmodernizowania wypuszczanych z fabryk naszych maszyn i narzędzi wymaga dla urzeczywistnienia i wprowadzenia w życie odpowiednich środków materialnych, których brak nie pozwala zastosować go przez większość naszych wytwórni w obecnych warunkach.

Przemysł maszyn i narzędzi rolniczych według „sprawozdania ze zjazdów fabrykantów maszyn i narzędzi rolniczych w Poznaniu w dniach 5, 6 i 7 grudnia 1920 roku” przedstawia się w następujących cyfrach. Ogólna ilość wytwórni 196, ilość zatrudnionych w nich przeciętnie robotników 22000, ogólne zużycie energii mechanicznej 8000 HP. Produkcja roczna przy

normalnem zatrudnieniu wynosi około 110,000,000 kg., co przy średniej wartości gotowego wyrobu 1 zł. za kilogram, da wartość produkcji około 110,000,000 zł. Wydajność przeciętna jednego robotnika wynosi rocznie 5500 zł.

Statystyka powyższa, chociaż nie obejmuje Górnego Śląska i Kresów Wschodnich i ilustruje rok 1920, może służyć zobrazowaniem rzeczywistości, gdyż na Śląsku i Kresach Wschodnich dużych i średnich fabryk maszyn rolniczych niema, drobne zaś warsztaty rzemieślnicze i zakłady reperacyjne, nie objęte są powyższymi danymi.

W stosunku do ilości zatrudnionych robotników, fabryki maszyn i narzędzi rolniczych można podzielić na następujące grupy:

centracja przedsiębiorstw. Nie posiadając statystyki z lat ostatnich, musiałam posiłkować się datami lat ubiegłych, uważam, że nie ma to w danym wypadku zasadniczego znaczenia, gdyż chodzi nam nie o absolutne cyfry, lecz o kierunek, jaki powstał w ustosunkowaniu przedsiębiorstw, o rezultat, jaki tą drogą został osiągnięty; przyjęty kierunek jednoczenia przemysłu amerykańskiego w dalszym ciągu pomyślnie się rozwija. To samo zjawisko obserwujemy u najbliższych sąsiadów w Niemczech. Poszczególne zakłady przemysłowe wszelkich gałęzi w tej liczbie i maszynowej łączą się i koncentrują, dążąc do specjalizacji i ulepszenia produkcji. (Zakłady H. Lanza w Manheimie połączyły się z konkurencyjną firmą R. Wolf w Magdeburgu dla podziału i specjalizacji produkcji). Zestawienie rezultatów osiągniętych przez przemysł zagraniczny, amerykański w szczególności, z postępem naszego przemysłu stwierdza się dobitnie o konieczności uporządkowania i polepszenia przemysłu maszyn rolniczych drogą przeprowadzenia stopniowej koncentracji. Konieczność ta tembardziej powstaje wobec

tego, że w ogólnym życiu gospodarczym Państwa naszego, przemysł ten odgrywa ważną rolę.

Produkcja maszyn rolniczych, oparta na krajowych surowcach i na wewnętrznym konsumencie, ma mocne i realne podstawy egzystencji, żywotności swej dowiodła przetrwawszy szereg różnorodnych kryzysów. Zatrudniając pośrednio i bezpośrednio znaczną ilość robotników i doprowadzając produkt do ostatecznego stanu uszlachetnienia, służy ona jednocześnie rozwojowi rolnictwa, mając na celu popularyzowanie i dostarczanie tanich i dobrych narzędzi.

Stwierdzone wyżej z jednej strony doniosła rola w całokształcie gospodarki narodowej produkcji maszyn rolniczych, z drugiej strony brak postępu i obecny niski poziom powinny zwrócić uwagę czynników miarodajnych na potrzebę i konieczność stworzenia warunków, któreby ułatwiły uporządkowanie i dały możliwość stworzenia postępu, w przeciwnym razie, pomimo racji bytu tego przemysłu i jego znaczenia, skazany on będzie na suchotniczą egzystencję, podtrzymywaną, nie bez szkody dla rolnictwa, sztuczniei środkami.

K. R.

Statuty spółek używalności maszyn rolniczych.

W numerze 12 (26) czasopisma „Maszyny Rolnicze” w artykule „Kredyt na maszyny i narzędzia rolnicze” poruszona była między innymi sprawa spółek używalności maszyn rolniczych. Wobec doniosłości powyższej sprawy dla polskiego rolnictwa w celu zaznajomienia szerszego ogółu ze statutami spółek używalności maszyn rolniczych w innych krajach zamieszczamy obecnie normalny statut czeskich spółek używalności maszyn rolniczych.

S T A T U T

rolniczo-maszynowej spółki dla

spółdzielni z ograniczoną odpowiedzialnością.

§ 1. Firma i siedziba.

Firma brzmi: Spółka rolniczo-maszynowa dla, zarejestrowana spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością.

Siedzibą Spółki jest:

§ 2. Cel Spółki.

Celem Spółki jest podniesienie i udoskonalenie produkcji rolniczej swych członków. Cel ten osiąga Spółka dostarczając swym członkom mechaniczną siłę napędową (motory) i inne maszyny rolnicze oraz udzielając ich do różnej pracy rolniczej w gospodarstwach członków Spółki.

§ 3. Członkostwo.

Członkami Spółki mogą być tylko pełnoprawni obywatele, gminy, którzy tam zamieszkują i prowadzą tam gospodarstwa rolne, jako właściciele, dzierżawcy lub używalnicy gruntu, dalej osoby prawne lub inne stowarzyszenia, jeśli zastosują się do statutu Spółki i jeżeli na zasadzie pisemnego zgłoszenia z prośbą o przyjęcie do Spółki na członków będą przyjęte. Nowowstępujący członkowie wpłacają Walnemu Zebraniu wpisowe ustalone w wysokości, Prawni sukcesorowie członków Spółki, wstępujący do Spółki, wpisowego nie płacą. W razie zawyrokowania odmowy przez Zarząd, może proszący odwołać się do Walnego Zebrania, wyrok którego ma moc obowiązującą.

§ 4. Obowiązki członków.

Każdy członek Spółki winien oprócz wpisowego (§ 3) wpłacić co najmniej jeden udział w wysokości, który jest bezprocentowy, oraz roczną składkę na remont i utrzymanie maszyn w tej wysokości, w jakiej corocznie ustali Walne Zebra-

nie. Za zobowiązania Spółki odpowiada każdy członek (ograniczenie) kwotą równającą się jednokrotnej sumie jego wpłaconych udziałów. Członkowie winni ściśle przestrzegać statutu Spółki, używać do pracy swych spółkowych maszyn słownie do regulaminu pracy, ustalonego Walnym Zebraniem.

§ 5. Prawa członków.

Członkowie Spółki uprawnieni są do używania spółkowych maszyn w swoich gospodarstwach do wykonywania robót rolniczych. Szczegółowe rozporządzenia o sposobie używania maszyn przez członków określa regulamin pracy, uchwalony przez Walne Zebranie, postanowienia którego są obowiązujące.

Regulamin pracy obejmuje postanowienia o kolejności w jakiej członkowie korzystają z maszyn, o opłatach za używanie maszyn, o czasie (nieprzerwanej) pracy, o poręczeniu za wyrządzone uszkodzenia. Każdy członek ma prawo: brać udział w Walnym Zebraniu, głosować, wybierać i być wybieranym. Na Walnym Zebraniu ilość głosów każdego członka oblicza się stosownie do ilości jego udziałów w ten sposób, iż na jeden udział przypada jeden głos.

§ 6. Utrata członkostwa.

Członkostwo ustaje:

- a) przez dobrowolne wystąpienie, które musi być konieczne podane pisemnie do wiadomości Zarządu Spółki, niemniej jak na cztery tygodnie przed ukończeniem administracyjnego (bilansowego) roku, jednakże przed trzema laty członkostwa bez utraty zakładowych udziałów ze Spółki wystąpić nie można. Zatrzymane udziały występujących członków przed upływem trzyletniego ich członkostwa zaliczają się do kapitału amortyzacyjnego;
- b) przez śmierć;
- c) przez uchwałę Zarządu, jeżeli członek za naruszenie statutu albo za inne szkody, wyrządzone interesom Spółki wykluczony jest ze Spółki. Wykluczony członek ma prawo odwołania się do Walnego Zebrania, uchwała którego jest ostateczna i ma moc obowiązującą. Występujący i wykluczony członek lub spadkobierca ręczy jeszcze w ciągu jednego roku po ustaniu członkostwa za wszystkie zobowiązania jakie Spółka do wystąpienia lub wykluczenia zaciągnęła. Dopiero po upływie tego terminu zwracają się zakładowe udziały za wyjątkiem wypadku wymienionego w § 6-a, a także ewentualne otrzymane zyski.

Do kapitału amortyzacyjnego i innego majątku Spółki występujący lub wykluczony członek nie może rościć żadnej pretensji.

§ 7. Władze Spółki.

Władze Spółki stanowią:

- 1) Zarząd; 2) Walne Zebranie; 3) Rada Nadzorcza.

§ 8. Zarząd.

Zarząd jest przedstawicielem Spółki przed sądem i poza sądem, składa się Zarząd z Prezesa, jego zastępcy, skarbnika, sekretarza, kontrolera maszyn i 2-ch członków Zarządu. Wszystkich wybiera Walne Zebranie na 3 lata. Wybór dokonuje się za pomocą kartek, za wybranego uważa się ten, kto otrzymał więcej połowy głosów, głosujących na Walnym Zebraniu członków. Gdyby ta większość nie była osiągnięta dwaj członkowie, którzy najwięcej otrzymali głosów wybierani są głosowaniem ściślejszym. Przy równej ilości otrzymanych głosów rozstrzyga losowanie. Po upływie trzechlecia mogą ci sami członkowie znowu być wybierani. Jako legitymacja do przedstawienia w sądzie służy poświadczony przez Prezesa Zarządu i jednego z członków odpis protokołu o wyborach. Na wypadek gdyby który z członków Zarządu wystąpił lub zmarł, albo nie mógł swego urzędu sprawować, wybiera Walne Zebranie 2-ch zastępców według regulaminu, przepisanego dla Walnego Zebrania. Zastępca pełni obowiązki do następnego Walnego Zebrania, które przeprowadza ostateczne wybory na pozostający okres wyborczy. Ogłoszenie wyboru i legitymacja wybranego członka zastępcy mają tę samą moc prawną co i ogłoszenie wyboru Zarządu. Zarząd podpisuje za Spółkę, przylączając do odcisku pieczętki firmy podpisy Prezesa lub jego zastępcy i jednego ze swych członków. Tylko taki podpis obowiązuje Spółkę. Legitymacją pierwszego Zarządu jest statut, legitymacją następnych Zarządów jest zawsze właściwy protokół o jego wyborze.

§ 9. Prawa i obowiązki Zarządu.

Zarząd strzeże ścisłego przestrzegania statutu Spółki, rozstrzyga wszystkie rzeczowe sprawy Spółki za wyjątkiem tych, które przekazane są Walnemu Zebraniu. Uchwały Zarządu są prawomocne przy obecności oprócz Prezesa lub jego zastępcy czterech członków. Na zebraniach Zarządu głosuje się za pomocą podniesienia rąk, na życzenie chociażby 2-ch członków konieczne jest głosowanie kartkami. Przyjętym jest ten wniosek za którym głosuje większość obecnych członków Zarządu, przy jednakowej ilości głosów decyduje głos Prezesa. Zarząd zwołuje Prezes, gdy uznaje to za potrzebne, lub kiedy tego żąda niemniej jak 2-ch członków Zarządu.

Do Zarządu należy:

- 1) przyjmowanie i wykluczanie członków;
- 2) uchwalanie wniosków na Walne Zebranie;
- 3) przedkładanie rocznego bilansu, należycie zbadanego przez rewidenta najdalej do końca marca Walnemu Zebraniu;
- 4) uchwalanie wydatków, które w przyjętym budżecie Spółki były ominięte, do wysokości, z zastrzeżeniem dodatkowego przedłożenia Walnemu Zebraniu;
- 5) pobieranie składek członkowskich i opłat za używanie maszyn;
- 6) Sprawowanie dozoru nad używaniem maszyn, wykonywanie potrzebnego remontu.

Członkowie Zarządu, którzy przekroczą swe pełnomocnictwa ustalone prawem, umową Spółki lub Walnym Zebraniem ręczą solidarnie za straty wyrządzone Spółce.

§ 10. Prezes.

Prezes prowadzi interesy Spółki i zastępuje ją na zewnątrz, zwołuje i kieruje posiedzeniami Zarządu i Walnym Zebraniem, Wykonuje w imieniu Zarządu wszystkie uchwały. W wypadku nieobecności Prezesa zastępuje go zastępca.

§ 11. Skarbnik i sekretarz.

Skarbnik zbiera udziały członków, roczne składki i inne wpłaty od członków. Uskutecznia wydatki Spółki uchwalone przez Zarząd lub Walne Zebranie. Sekretarz załatwia wszystkie sprawy Spółki i prowadzi książki zgłoszeń członków.

§ 12. Kontroler.

Kontrolerowi przysługuje prawo dozoru nad wszystkimi sprawami a głównie maszynami Spółki. Na zebraniach Zarządu referuje szczegółowo o ich stanie i potrzebach.

§ 13. Walne Zebranie.

Raz na rok odbywa się Walne Zebranie mianowicie w kwietniu, oprócz tego może być zwołane nadzwyczajne Walne Zebranie na skutek uchwały Zarządu lub gdy tego pismiennie zażąda niemniej jak $\frac{1}{3}$ członków. Walne Zebranie zwołuje się przez ogłoszenie na tablicy ogłoszeniowej w siedzibie Spółki oraz przez ogłoszenie w spółdzielczym czasopiśmie Związku Ziemiańskiego Rolniczych Spółek i Spółdzielni Rzeczypospolitej Czechosłowackiej w Pradze Sp. z ogr. odpow. Obwieszczenie na tablicy ogłoszeniowej winno być wywieszona i zdjęte, tak aby było 14 dni do sprawdzenia, stwierdzone podpisem Prezesa Spółki lub jego zastępcy. Ogłoszenie winno zawierać porządek dzienny, czas i miejsce Walnego Zebrania. Wnioski członków na Walne

Zebranie muszą być conajmniej na 10 dni przed jego zwołaniem pismiennie zgłoszone Prezesowi, Prezes zaś winien je umieścić na porządku dziennym, o ile były podpisane nie mniej jak przez $\frac{1}{5}$ członków. O ile na naznaczony czas nie zbierze się $\frac{1}{3}$ członków naznacza się na godzinę później drugie Walne Zebranie z tym samym porządkiem dziennym, które jest prawomocne przy każdej ilości obecnych za wyjątkiem wypadków przewidzianych w § 23. Prawomocnym liczy się wniosek za którym głosuje większość wszystkich obecnych, przy równej ilości głosów rozstrzyga głos Prezesa. Oprócz wyboru Zarządu głosowanie odbywa się przez podnoszenie rąk, o ileby jednakże 10 obecnych członków żądało głosowania kartkami winno być spełnione ich życzenie.

Walnemu Zebraniu zastrzeżone są następujące sprawy:

- 1) Wybory członków Zarządu, ich zastępców i Rady Nadzorczej;
- 2) zmiana statutu;
- 3) decydowanie odwoławcze o członkach nieprzyjętych lub wykluczonych przez Zarząd;
- 4) wyznaczenie kar za naruszenie statutu lub regulaminu pracy;
- 5) rozwiązanie lub likwidacja Spółki;
- 6) kupno, sprzedaż lub zadłużenie majątku Spółki;
- 7) złożenie z urzędu członków Zarządu lub Rady Nadzorczej;
- 8) badanie i przyjmowanie do wiadomości spraw o czynności Zarządu, zatwierdzanie rachunków, budżetu, dawanie absolutorjum Zarządowi na wniosek rewidenta Zarządu;
- 9) zatwierdzenie regulaminu pracy i używania maszyn przez członków;
- 10) określanie wysokości składek członkowskich;
- 11) omawianie i uchwalanie budżetu na rok przyszły;

§ 14. Protokół.

O zebraniach Zarządu i Walnych Zebrań sekretarz spisuje protokół, który podpisuje oprócz sekretarza Prezesa.

§ 15. Rada Nadzorcza.

Walne Zebranie wybiera z pośród siebie przez głosowanie kartkami większą połowę głosów 3-ch członków Rady Nadzorczej rewidentów na 3 lata. W pierwszym i drugim roku jeden członek Rady Nadzorczej ustępuje przez losowanie, potem zaś ustępują po porządku. Ustępujący członek może być ponownie wybrany.

Do Rady Nadzorczej przynależy: badanie ksiąg i aktów Zarządu, badanie bilansów rocznych i kasy, kontrolowanie czynności Zarządu i podawanie o wszystkim do wiadomości Walnego Zebrania. Członkowie Rady Nadzorczej winni niemniej jak 2 razy do roku dokonywać szczegółowej rewizji wszystkich spraw Spółki.

§ 16. Rachunkowość.

Wydatki Spółki pokrywają się udziałami członków, regularnie rocznymi składkami, karami, nadzwyczajnymi składkami, które może Walne Zebranie uchwalić do wysokości rocznych składek, oraz innymi dochodami Spółki. Składki ustalają się w takiej wysokości, aby było można pokryć bieżące wydatki, oraz zaoszczędzić pewien fundusz amortyzacyjny na remont maszyn.

Bilans roczny obejmuje: a) w aktywach: 1) gotówkę w kasie; 2) papiery procentowe, liczone po kursie giełdy praskiej w dniu 31 grudnia bilansowego roku; 3) ryczałtowa suma szacunkową inwentarza; 4) sumy potrzebne dla podtrzymania stanu używalności maszyn i ich wartości; sumy potrzebne dla podtrzymania wartości winny być policzone, długi nie nadające się do ściągnięcia winny być wogóle odpisane; 5) cenę maszyn po odliczeniu 5% rocznie na zużycie. b) w pasywach: 1) należności od członków Spółki; 2) fundusz amortyzacyjny na remont; 3) długi członków; 4) niezapłacone wydatki za remont i materiały.

Nadwyżka aktywów nad pasywami czyni pieniężną nadwyżkę—odwrotnie stratę Spółki. Rok bilansowy równa się rokowi kalendarzowemu.

§ 17. Bilansowa nadwyżka i straty.

O ile w końcu roku bilansowego okaże się pieniężna nadwyżka, zalicza się powyższą nadwyżkę do funduszu amortyzacyjnego dopóki ten ostatni nie dosięgnie wysokości 50% zakładowego kapitału. Gdy fundusz amortyzacyjny dosięgnie tej wysokości osiągnięta bilansowa nadwyżka użyta będzie na obniżenie rocznych opłat członków i na zmniejszenie, a w końcu zniesienie opłat pobieranych za używanie maszyn. Straty rozkładają się równomiernie do podziału między członków w granicach obowiązującego poręczenia.

§ 18. Fundusz amortyzacyjny.

Fundusz amortyzacyjny tworzy się z wpisowych, nieodebranych udziałów członków i nadwyżek bilansowych, przeznaczony jest na amortyzację zakładowego kapitału, może być on tylko

Przy sposobności warto zaznaczyć, że wobec słabo rozwiniętej sieci kolejowej w Polsce, ogromne znaczenie dla rolnictwa ma rozwój automobilizmu, zwłaszcza transportowego. O ile naprz. przewożymy narzędzia rolnicze z fabryki do gospodarstw rolnych bezpośrednio samochodami, potania to znacznie koszty,

gdyż unikamy przeładunków; poza tem osiągamy takie plusy, jak szybkość i niezależność od rozkładu jazdy. Biorąc to wszystko pod uwagę, zarówno „KOOPROLNA”, jak i Syndykat Roln. Warsz. postarały się o przedstawicielstwa zagranicznych marek automobilowych, specjalnie odpowiadających potrzebom rolnictwa”.

Eksport niemieckich maszyn i narzędzi rolniczych.

W numerze 9 „Die Landmaschine”, z dn. 26/II r. b. podane jest zestawienie wywozu maszyn rolniczych za rok 1926, które poniżej zamieszczamy.

N a z w a	Ogólny wywóz w 1926 r.	W y w ó z w t o u n a c h														Ang. Poł. Aryka	
		Rosja	Włochy	Belgia	Bułgaria	Dania	Jugosławia	Finlandja	Łotwa	Litwa	Holandja	Rumunja	Szwecja	Czecho-słowacja	Szwajcaria		Argentyna
Lokomobile parowe	4362,5	224,1	—	17	10,7	287,1	—	261,9	47,1	36,4	135,6	—	20,7	14,9	227,8	1249,9	4,9
Ciągówki i pługi motorowe	1655,6	18	—	61,8	5,7	9,9	2,1	—	—	18,3	46,5	3	77,8	14,4	15,4	54,7	14,2
Pługi konne	18830,1	1637,9	17	553	56,5	169,6	35,7	150,4	16,5	399,5	567	136,2	67,2	10,3	161,1	468,5	892,4
Pługi do traktorów	1436,4	374,8	—	26,4	0,7	10,6	—	—	—	30,1	75,9	—	31,7	1,4	49,3	—	18,9
Inne narzędzia do uprawy roli	9854,4	610,6	60,9	119	186,3	40	86,4	197,1	73,5	955,1	117,8	102,8	49,3	118,2	332,8	93,4	204,5
Maszyny żniwne	21161,6	4572,5	316,3	35,4	372,1	116,5	136,4	644,8	15	1369,4	697,4	350,2	233,8	675,8	203,9	14	21,1
Młotarnie	6540,1	156,3	49	366	30,6	65,4	7,4	153,9	40,7	705,1	69,5	3,1	103,5	74,4	—	24,8	3,3
Wirówki do mleka	720,3	19,7	2,3	2,9	2,2	2,9	8,6	31,8	10,4	30,9	1,8	7,5	65	26,9	5	21,9	39,4
Siewniki, prasy, maszyny do przyrządzania paszy i inne	11655,8	3173,9	133	193,2	1104,3	20,5	258,4	267,7	38,7	1053,9	64,1	456,1	162,3	650,4	632,6	54,6	55,1
Maszyny do czyszczenia zbóż i nasion	1706,5	89,5	9,5	8,4	47,9	46	11	24,4	13,1	139,8	35,3	39,8	84,2	47,8	48,8	72,1	9,4
Lemiesze	3155,6	145,3	4,9	94,8	585,3	239,8	—	24,4	297,9	166,6	77,5	5,4	32,4	4,9	204,8	30,2	493
Części zapasowe	5402,6	607,8	80,4	20,2	410,2	16,8	45,1	108,9	11,6	264,1	184,3	199,3	229,7	281,8	296,5	10,4	24
Razem ton	86481,5	32371,2	11755,4	673,3	1498,1	2822,5	1025,1	1865,3	564,5	5169,2	2072,7	1303,4	1157,6	1919,2	2178	2094,5	1780,2

		W a r t o ś ć w y w o z u w t y s i ą c a c h m a r e k															
Lokomobile parowe	5186	266	—	23	13	368	—	271	18	20	127	—	27	22	319	1409	8
Ciągówki i pługi motorowe	4095	52	—	76	10	32	5	—	—	54	109	15	212	30	38	168	31
Pługi konne	12704	7352	12	299	41	103	19	84	9	265	327	83	47	10	123	342	722
Pługi do traktorów	1333	405	—	23	1	11	—	—	—	31	69	—	33	2	38	—	17
Inne narzędzia do uprawy roli	6894	4149	349	65	143	27	53	111	41	547	74	78	53	97	165	65	122
Maszyny żniwne	15005	6085	2880	235	281	79	72	358	10	941	473	236	145	370	112	17	12
Młotarnie	7058	4534	143	52	467	66	6	134	16	535	84	4	127	75	—	21	4
Wirówki do mleka	2745	200	68	10	13	12	37	111	33	142	6	20	237	149	25	70	145
Siewniki, prasy, maszyny do przyrządzania paszy i inne	9490	1170	2059	99	132	805	28	227	40	785	60	383	201	495	479	78	62
Maszyny do czyszczenia zbóż i nasion	2755	121	164	20	97	79	13	46	15	186	58	52	157	69	83	106	16
Lemiesze	2074	114	104	4	50	252	114	13	131	94	47	4	26	4	254	23	471
Części zapasowe	8024	2785	701	115	37	518	27	122	24	374	276	265	345	369	353	29	35
Razem tysięcy marek	77363	26406	8077	598	1228	2201	946	1477	337	3974	1710	1140	1610	1692	1989	2328	1645

Ogółem więc wywozły Niemcy w 1926 roku 86481,5 ton maszyn rolniczych, z tego:

do krajów położonych w Europie	74353,3 ton, co stanowi	85,90%
„ „ „ „ Ameryce	5967,8 „ „ „	6,90%
„ „ „ „ Azji	2900 „ „ „	3,40%
„ „ „ „ Afryce	2433,9 „ „ „	2,90%
„ „ „ „ Australji	181,9 „ „ „	0,20%
bez podania miejsca, dokąd maszyny zostały wysłane	649,6 „ „ „	0,70%

Wywóz ten do poszczególnych państw wyniósł:

do Rosji	32371,2 ton czyli	37,40%
„ Włoch	11755,4 „ „	13,60%
„ Holandji	5169,2 „ „	6 „
„ Danji	2822,5 „ „	3,30%
„ Hiszpanji	2704,9 „ „	3,10%
„ Argentyny	2178 „ „	2,50%
„ Brazylii	2094,5 „ „	2,40%
„ Rumunji	2072,7 „ „	2,40%
„ Szwecji	1919,2 „ „	2,20%
„ Łotwy	1865,3 „ „	2,20%
„ Ang. Afryki	1780,2 „ „	2 „
„ Bułgarji	1498 „ „	1,80%
„ Austrii	1377 „ „	1,60%
„ Szwecji	1303,4 „ „	1,50%
„ Czechosłowacji	1157,6 „ „	1,30%
„ Jugosławji	1025,1 „ „	1,20%
„ Turcji	1027,7 „ „	1,20%

W poniżej zamieszczonej tablicy podane są procentowe ilości poszczególnych grup maszyn podług nomenklatury przyjętej przez niemiecki urząd statystyczny.

N A Z W A	W całości wywozu stanowi procent	
	podług wagi	podług wartości
Lokomobile parowe	5 0/0	6,70%
Ciągówki i plugi motorowe	1,90%	5,30%
Plugi konne	21,70%	16,40%
Plugi do traktorów	1,70%	1,70%
Inne narzędzia do uprawy roli	11,40%	8,90%
Maszyny żniwne	24,40%	19,40%
Młocarnie	7,60%	9,10%
Wirówki do mleka	0,90%	3,60%
Siewniki, prasy, maszyny do przyrządzania paszy i inne	13,50%	12,30%
Maszyny do czyszczenia zbóż i nasion	1,90%	3,60%
Lemiesze	3,70%	2,70%
Części zapasowe	6,30%	10,30%

W tablicach wyżej zamieszczonych wywóz do Polski nie podany najpewniej dlatego, aby nie ujawniać, jak mało obecnie Niemcy do Polski maszyn rolniczych wywożą. Ponieważ jednak w miesięcznych sprawozdaniach wywozu niemieckiego, wywóz do Polski był podawany, więc obliczenie go nie przedstawiało dużych trudności.

W ciągu więc roku ubiegłego import nasz z Niemiec wyniósł:

lokomobil parowych	18,1 ton
ciągówek i plugów motorowych	31,1 „
maszyn żniwnych	551,4 „
młocarń	2,7 „
wirówek	84,1 „
siewników, pras, maszyn do przyrządzania paszy i innych części zapasowych	244,5 „
	177,3 „

Razem . . 1109,2 ton

Mimo więc wojny celnej wywóz w 1926 roku maszyn rolniczych z Niemiec do Polski był wyższy, niż do Turcji i Jugosławji i prawie dorównywał wywózowi do Czechosłowacji. Główną pozycję wywozu,

jak widzimy, stanowią maszyny żniwne, w których liczbie są i dostarczone Polsce przez IHC z fabryki w Neuss.

Dla porównania naszego importu w 1926 i 1925 latach, zamieszczamy podobne jak wyżej zestawienie jego za rok 1925, w którym to roku import nasz z Niemiec wyniósł przeszło 2 razy więcej, niż w roku 1926, a mianowicie:

lokomobil parowych	363,9 ton
ciągówek i plugów motorowych	13,3 „
maszyn żniwnych	886,4 „
młocarń	185,2 „
wirówek	247,7 „
siewników, pras i innych maszyn	423,3 „
części zapasowych	195,9 „

Razem . . 2315,7 ton

W roku 1925 niemiecki Urząd Statystyczny zmienił nomenklaturę grup maszyn rolniczych, więc trudne jest porównanie wywozu za ten rok z rokiem 1926, gdyż zmiana nomenklatury nastąpiła w październiku i do października wywóz jest zestawiony podług dawnej nomenklatury, a od października podług nowej. W ogólnych liczbach wywóz przedstawiał się, jak następuje:

Ogólnie w r. 1925 wywozły Niemcy 78336,3 ton wartości 68,916 tysięcy marek, z tego

do Rosji	wywieziono	22926,5 ton
„ Włoch	„	7416,5 „
„ Holandji	„	5393 „
„ Danji	„	3688 „
„ Argentyny	„	2863,2 „
„ Brazylii	„	2669,2 „
„ Ang. Afryki	„	2466 „
„ Polski	„	2315,7 „
„ Rumunji	„	1527,5 „
„ Bułgarji	„	1511,4 „
„ Szwajcarji	„	1318,3 „
„ Turcji	„	1220 „

Nie kończąc długiego szeregu państw, do których Niemcy w roku 1925 wywoziły swoje maszyny rolnicze, widzimy, że zajmuje w nim Polska 8 miejsce i import Polski w roku tym z Niemiec wyniósł około 30/0, gdy w roku 1926 już tylko około 1,30/0, zajmując 16 miejsce.

W. B.

W numerze 622 „The Implement and Machinery Review“ z dn. 1/II r. b., podana tablica wartości wywozu angielskiego, której część odnoszącą się do maszyn rolniczych poniżej zamieszczamy:

	Wartość wywozu w funt. szterlingach	
	za r. 1925	za r. 1926
Maszyny rolnicze wywiezione do Europy	486,923	483,482
do Południowej Ameryki	198,572	194,907
angielskiej Południowej Afryki	286,936	185,389
„ Indji	83,796	77,538
„ Australji	228,596	221,527
„ Nowej Zelandji	98,262	68,085
„ innych krajów	311,338	219,829
Razem	1,694,433	1,450,757
Szpadle, widły i t. p. ręczne narzędzia rolnicze i ogrodnicze	1,394,440	1,168,234
Ciągówki, lokomotywy drożne i walce drogowe	623,142	755,868
Razem wywieziono za funt. szterl.	3,712,015	3,374,859

W. B.

Komunikaty.

Poniżej podajemy memoriał, złożony Centralnemu Towarzystwu Rolniczemu przez p. S. B. (*Przyp. Red.*).

Propaganda racjonalnych metod uprawy roli wiąże się bezpośrednio z propagandą ulepszonych narzędzi do tej uprawy; co więcej, można powiedzieć, że przeciętnemu rolnikowi — praktykowi łatwiej trafia do przekonania rada nabycia specjalnego narzędzia lub maszyny, niezbędnej dla zastosowania odmiennej metody uprawy roli, aniżeli rada przeprowadzenia tej uprawy starymi narzędziami, lecz w trochę odmienny sposób. To też można twierdzić, że, chcąc rozpowszechnić wiadomości o uprawie roli można i należy iść drogą rozpowszechniania wiadomości o maszynach rolniczych.

Czy propaganda maszynowa jest w chwili obecnej należycie prowadzona w Polsce?

Chcąc odpowiedzieć na pytanie to, należy stwierdzić, że poza sporadycznymi i zupełnie nie usystematyzowanymi artykułami w prasie zawodowej oraz prospektami reklamowymi różnych fabryk i składów do kategorii tej zaliczyć można jedynie targi poznańskie i lwowskie oraz wystawy prowincjonalne urządzone w różnych zakątkach Polski często z programem czyścio lokalnym.

Że przedsięwzięcia te są niewystarczające z punktu widzenia propagandy planowej wynika choćby z tego, że w targach nie zawsze biorą udział wszystkie poważniejsze fabryki maszyn rolniczych, a wystawy lokalne bynajmniej nie przyciągają do siebie ogółu rolników. Jeśli ze stanem tym porównamy niemieckie życie rolnicze, to stwierdzimy, że fabrykanci i sprzedawcy mają co roku możność poinformowania się o nowościach maszynowych podczas targów wrocławskich, a rolnicy-praktycy mają taką samą okazję w tak zwanych „wystawach wędrownych“, organizowanych nie jako wystawy lokalne, lecz jako doroczny przegląd dorobku rolniczego całych Niemiec. Uważam, że i w Polsce celowe byłoby systematyczne organizowanie „przeglądu maszynowego“, któryby dał szerokim kołom rolników okazję nie tylko zobaczenia nowych maszyn, lecz przede wszystkim poinformowania się o celowości nabycia tej lub owej maszyny i dowiedzenia się od kolegów po pługu, jakie poczyniono

w tej mierze doświadczenia. Nie sądząc, ażeby czas już było organizować w Polsce „wystawy wędrowne“, według wzorów niemieckich i bynajmniej nie podzielaając zdania, ażeby targi wschodnie lub zachodnie były najlepszym terenem dla podobnej propagandy, stawiam projekt urządzania corocznie w Warszawie, w terminie zebrań czerwcowych pokazu polowego maszyn i narzędzi rolniczych, a w miarę udania się tego eksperymentu organizowania podobnych pokazów i w innych centrach życia rolniczego, ewentualnie w Poznaniu, Krakowie, Lwowie lub Wilnie.

Za konieczne warunki udania się tej akcji uważam:

1) Ustalenie na okres długiego szeregu lat terminu i miejsca pokazów i jaknajszersze rozpowszechnienie wiadomości o tem zarówno wśród rolników, jak i fabrykantów i sprzedawców maszyn rolniczych.

2) Przeznaczenie w rozkładzie zebrań jednego pół dnia na zwiedzenie pokazu.

3) Wynalezienie odpowiedniego miejsca na pokaz, przewidując konieczność demonstrowania części maszyn przy pracy.

4) Wyznaczenie stałego kierownictwa z roku na rok oraz wyznaczenie specjalnego funduszu na pokrycie wydatków związanych z pokazem, przyczem nie jest wykluczona możliwość pokrycia części wydatków przez opłaty od wystawców.

Z czasopism.

„Ogrodnik“. Opuścić prasę № 4 wydawanego w Warszawie (ul. Boduena 2) czasopisma „Ogrodnik“. Na treść numeru składają się następujące artykuły:

Poznań i Lublin — Dr. Wł. Gorjaczkowski. Columnea — Słupnica — Z. Skarbek Kruszewski. Jesienna wystawa w Paryżu — T. Matzanke. Produkcja róż na kwiat cięty w St. Zjedn. Amer. Póln. — A. Zaleski. O metodę w statystyce sadów — Br. Gałczyński. Hodowla owoców pod szkłem — St. Brzozowski. Z teorii i praktyki: Przerzedzanie koron drzew owocowych — E. P. Uprawa cebuli — S. B. Jak zwalczają krwawą mszycę we Francji — E. Ostrowski. Przepisy na niektóre płyny do opryskiwania — R. Roboty w marcu — S. B. Z zagranicy — w. m. Z towarzystw i instytucyj. Pytania i odpowiedzi. Sprawozdanie targowe. Ogłoszenia.

Prenumerata wynosi z przesyłką:

Rocznie	zł. 12
Półrocznie	6
Kwartalnie	3

Ceny ogłoszeń jednorazowych od 1 stycznia 1926 r.:

Za jedną stronę	zł. 120
„ pół strony	70
„ ćwierć strony	40
„ jedną ósmą strony	25

Przy zamówieniu wielokrotnych ogłoszeń, bez zmiany tekstu udziela się nast. zniżek:

za 3-krotne ogł.	10%
„ 12 „	20%

Członkowie Grupy II P. Z. P. M. otrzymują zniżkę 20% od wszelkich ogłoszeń.

Dopłaty: za 1 stronę wewnętrznej okładki 50%, za 1 stronę zewnętrznej okładki 100%; za zamówione miejsca na innych stronach 20%.

Komitet redakcyjny: inż. W. Błażejowski, M. Lisowski, inż. K. Raczyński, inż. M. Soltan i inż. W. K. Wierzejski.

Wydawca: w imieniu Grupy Wytwórci Maszyn i Narzędzi Rolniczych Polskiego Związku Przemysł. Metal. inż. W. K. Wierzejski.

Redaktor inż. Kazimierz Pichelski.

„PRZEMYSŁ METALOWY“

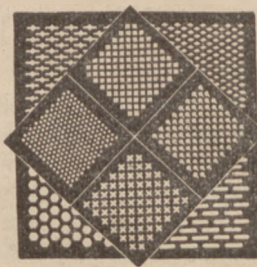
CZASOPISMO TYGODNIOWE
POLSKIEGO ZWIĄZKU
PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

zawiera w każdym numerze obfity dział cen podstawowych surowców dla przemysłu metalowego. Notuje ceny odlewów, półwyrobów i wyrobów gotowych.

Adres Redakcji i Administracji:

Warszawa, Krakowskie-Przedm. 5 m. 4.
Telefon 114-26.

Blachy dziurkowane (Sita)

dla rolnictwa, cukrownictwa, młynarstwa, fabryk krochmalu, gorzelni i browarów; dla przemysłu żelaznego, cementowego, papierniczego, kopalnianego i chemicznego; do wszelkich urządzeń i aparatów technicznych, oraz blachę ażurową dla celów budowlanych, ozdób itp. Wykonuje z wszelkich materiałów w dowolnych wymiarach i grubości.

Wytwórnia Blach Dziurkowanych „SITO“ Warszawa, Dobra 86
Tel. 1-92.

Katalogi i kosztorysy na żądanie.

Przy zamówieniach

prosimy powoływać się
na ogłoszenia
w „Maszynach Rolniczych“.

Nóż do krajania słomy na ściółkę

„IDEAŁ“

CENTRALA
PŁUGÓW
PAROWYCH T. z o. p.

POZNAŃ

Plotra Wawrzyniaka Nr. 28/30

Telefon 6950 — 6117

Adres telegr.: „Centropług—Poznań“

własny
ulep-
szony
wyrób

Związek Spółdzielni Polskich

(Zrzeszenie 280 Spółdzielni)

SEKRETARJAT HANDLOWY:

Warszawa, ul. Jasna Nr. 8, Telefon 217-51

DOSTARCZA:

nawozy sztuczne, maszyny, narzędzia rolnicze, instalacje i przybory mleczarskie, artykuły budowlane,
: : : opał, nasiona, galanterję żelazną, wyroby garbarskie i obuwie oraz artykuły spożywcze : : :

Spółka Akcyjna „POTĘGA“

TOWARZYSTWO FABRYK
MASZYN ROLNICZYCH

W KRAKOWIE, UL. ŻÓLKIEWSKIEGO 17

dostarcza hurtownie i detalicznie maszyny i narzędzia rolnicze z własnych fabryk

„POTĘGA-OŚWIĘCIM“ w OŚWIĘCIMIU i „POTĘGA-DREWITZ“ w TORUNIU.